

Силабус курсу
Основи наукових досліджень

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 1 рік, II семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: четвер, 12.45-14.05, ауд. 1003
Консультації: п'ятниця 14.05, ауд. 1006

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП Ятищук Оксана Василівна, кандидат історичних наук, доцент

Контактна інформація 03охана05@ukr.net 067-839-73-93

Опис дисципліни

Мета навчальної дисципліни - сформувати у студентів здатність виконувати і конструктивно систематизувати, аналізувати та обґрунтовувати у висновки результати наукових досліджень, оволодіти методами аналітичної роботи, технікою опрацювання літературних джерел.

В результаті вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» студент, таким чином, набуває знання про сучасні методологічні та філософські засади, методи та організаційні форми наукового дослідження, особливо у вищій школі, основи наукового пізнання; засвоєння та закріплення даного матеріалу сприяє формуванню вмінь і навичок використання тих чи інших наукових методів як у широкому світоглядно-філософському контексті, так і в конкретній дослідницькій роботі студента.

Навчальний контент

Год. (лек. /сем.)	Теми	Результати навчання	Завдання
1/ 2	Тема 1. Наука як продуктивна сила розвитку суспільства. Методологія та методи наукового дослідження	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Метод, методика, методологія: співвіднесення понять. Класифікація методів наукового дослідження: спеціально-наукові, загальнонаукові, філософські. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, опис, порівняння, вимірювання, експеримент. Теоретичні методи наукового дослідження: аналіз і синтез, індукція та дедукція та ін	Питання Тести
1 / 2	Тема 2 Структура наукового дослідження	Наукове дослідження: пізнання як процес. Рух від незнання до знання. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Гіпотеза як наукове знання у формі припущення. Наукова ідея. Експеримент у науковому дослідженні. Поняття наукової теорії, вимоги до наукових теорій. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні.	Питання Презентація

2 / 2	Тема 3. Наукова комунікація та види наукових публікацій	Наукова комунікація та її різновиди. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття. Доповідь, тези доповіді, науковий звіт. Рецензія та анотація. Конспект та реферативний виклад матеріалу. Поняття дисертації та автореферату.	Питання Тести Презентації
2 / 2	Тема 4. Курсові роботи, дипломні проекти, магістерські та докторські дисертації	Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської дисертації. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.	Питання Презентація
1 / 2	Тема 5. Етика науковця	Роль цінностей у науковій діяльності. Наукові та позанаукові цінності. Наукова школа та феномен наукового етосу. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки. Плагіат, його негативні наслідки. Посилання на певний науковий текст. Цитування авторської думки. Складові якісного наукового аналізу, аргументованість оцінок та висновків. Етичні виміри дискусій як фахового обговорення проблеми.	Питання Проблемні завдання
1 / 2	Тема 6 Підготовка наукового дослідження	Вибір теми та окреслення проблематики дослідження. Поняття плану-проспекту наукового дослідження. Складові частини плану-проспекту. Необхідність усвідомлення загальної логіки дослідження та його основних етапів. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. Формування методологічної та джерельної бази дослідження.	Питання Тести
2 / 2	Тема 7. . Пошук наукової інформації та робота з джерелами	Джерела інформації. Класифікація наукових видань. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Цитування та посилання. Список літератури та його оформлення.	Питання Презентація
2 / 2	Тема 8. Реферати, курсові та кваліфікаційні роботи: написання, оформлення, захист	Етапи роботи над курсовою роботою. Наукова (дипломна) робота: загальна характеристика, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом, оформлення. Керівництво науковою (дипломною) роботою, її рецензування та захист. Магістерська (дипломна) робота як кваліфікаційне дослідження. Оформлення документів на магістерську дипломну роботу. Етапи написання. Підготовка до захисту дипломної роботи повідомлення про основні результати наукового дослідження. Характерні недоліки при виконанні магістерської роботи	Питання Презентація
2 / 2	Тема 9. Написання наукової роботи та порядок її захисту	Структура наукової роботи. Дотримання формальних моментів розташування тексту та відсутності випадкових помилок. Відповідність мети і поставлених завдань логіці дослідження. Особливості автореферату як необхідної частини обговорення та захисту роботи. Процедура та порядок захисту	Питання Презентація

		дисертаційної роботи.	
2 / 2	Тема 10. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження	Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат. Доповідь. Методика написання тексту. Літературна обробка наукового тексту. Одиниці обчислення обсягу наукової роботи. Вимоги до тексту наукової статті. Тон викладу. Особливості цитування. Редагування тексту і підготовка його до друку. Типова структура рецензії (відгуку). Внесення правок після рецензування. Методика підготовки та оформлення публікацій. Форми звітності при науковому дослідженні та апробації результатів дослідження.	Питання Проблемні завдання

4. Результати навчання (компетентності)

ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

ФК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

ФК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел

ПРН 4. Володіти понятійно -категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 16. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації регіональних особливостей історичного процесу

ПРН 15. Знати особливості відповідних історичних подій на Тернопіллі та використовувати ці знання у професійній діяльності.

Літературні джерела

- Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учебное пособие. К.: МАУП, 2004. 216 с.
- Білуха М. Т. Методология наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
- Білокобильський О. Раціональність як межа метафізичного дискурсу // Філософська думка. 2006. №5. С. 143–157.
- Бойченко М. І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти / М. І. Бойченко. К.: Видавництво «Промінь», 2011. – 320 с.
- Возняк В. Розсудок, розум, повсякденність // Філософська думка. 2006. № 5. С. 3–22.
- Воронкова В. Г. Філософія. Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 64 с.
- Головатий М. Ф. Навчи себе сам. К.: МАУП, 2002. 120 с.
- Гайденок П. П. История новоевропейской философии в её связи с наукой. М.: ПЕР СЭ; СПб.:

Университетская книга, 2000. 456 с.

9. Гайденко П. П. Герменевтика // Философский энциклопедический словарь.: Советская энциклопедия, 1983.
10. Гегель Г. В. Ф. Кто мыслит абстрактно? // Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет. Т. 1. М.: Мысль, 1972. С. 387–394.
11. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 224 с.
12. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
13. Злотина М. Л. Диалектика. К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. 264 с.
14. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. М.: АСТ, 2009. 310 с.
15. Крымский С. Б., Кузнецов В. И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. К.: Наукова думка, 1983. 224 с.
16. Кузнецов Б. Г. Разум и бытие. Этюды о классическом рационализме и неклассической науке. М.: Наука, 1972. 288 с.
17. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. К.: Изд. ПАРАПАН, 2014. 254 с.
18. Основы методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
19. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. М.: Эдиториал УРСС, 2002. 384 с.
20. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. К.: Академвидав, 2007. 592 с.
21. Проблема знания в истории науки и культуры / Под ред. Е. Н. Молодцова. СПб.: Алетейя, 2001. 256 с.
22. Проблемы методологии системного исследования / Ред. И. В. Блауберг и др. М.: «Мысль», 1970. 455 с.
23. Розов М. А. Научная абстракция и её виды. Новосибирск: «Наука», 1965. 138 с.
24. Рузавин Г. И. Методология научного познания. М.: Юнити, 2005. 286 с. 25. Свердан М. Н., Свердан М. М. Основы наукових досліджень. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2006. 352 с.
26. Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учеб. хрестоматия / А. А. Печёнкин (сост.). М.: Логос, 1996. 400 с.
27. Стёпин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации // Вопросы философии. 1989. № 10. С. 3–18.
28. Стёпин В. С. О методологических подходах к анализу социального познания // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. 2014. № 3. С. 3–10.
29. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Учебник для ученого. Методология и логика научного исследования. К.: Прінт Сервіс, 2014. 848 с.
30. Тощенко Ж. Т. О понятийном аппарате социологии // СОЦИС. 2002. № 9. С. 3–16.
31. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки: Пер. с англ. / Пол Фейерабенд. М.: Мысль, 1986. 544 с.
32. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. К.: «Абрис», 2002. 742 с.
33. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. М.: Республика, 2001. 720 с.
34. Філіппенко А. С. Основы наукових досліджень. Конспекти лекцій: Посібник. К.: Академвидав, 2005. 208 с.
35. Цехмістрова Г. С. Основы наукових досліджень. К.: Вид. дім «Слово», 2003. 240 с.
36. Цофнас А. Ю. Гносеологія. К.: Алерта, 2005. 232 с.
37. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 178 с.
38. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науководослідницької діяльності: Підручник. Курс лекцій. К.: Генеза, 2005. 359 с.

Джерела з мережі Інтернет

39. Вебер М. Наука как призвание и профессия // Макс Вебер. Избранные произведения. М.: Прогресс, 1990. С. 707–735. <http://lib.ru/POLITOLOG/weber.txt>.
40. Гадамер Г.–Г. Истина и метод. М.: Прогресс, 1988. 704 с. http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf.
41. Добронравова І. С. Ідеали і типи наукової раціональності // Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури: Матеріали науково-теоретичної конференції, присвяченої 165-річчю університету: Гуманітарні науки. Частина І. К.: ВЦ «Київський університет», 1999. С. 24–28. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobrideal.html>.
42. Кант І. Об одном открытии, после которого всякая новая критика чистого разума становится излишней ввиду наличия прежней (Против Эберхарда): Пер. с нем. // Кантовский сборник. Калининград, 1993. Вып. 17. С. 129–145. http://kant-online.ru/wp-content/uploads/2014/03/13_И.-Кант.-Об-одном-открытии-после-которого-всякая-новая-критика-чистого-разума-становится-излишней-ввиду-наличия-прежней.pdf.
43. Лоренц К. Восемь смертных грехов цивилизованного человечества. М.: Республика, 1998. <http://npvr.chat.ru/lorenz/8grehov/8grehov.htm>.
44. Мелков Ю. А. Объективность и объектность в научном познании // Евразийский Союз Ученых: Ежемесячный научный журнал. 2014. № 4(12). С. 40–44. <https://issuu.com/euroasiascience/docs/p12/40>.
45. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. http://www.phantastike.com/link/philosophy/filosofia_nauki.zip.

46. Поппер К. Логика научного исследования // Логика и рост научного знания. – М., Прогресс, 1983. С. 61–72. http://lib100.com/book/philosophy/logic_of_scientific_discovery/_Карл%20Поппер,%20Логика%20научного%20исследования.pdf.
47. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой. М.: Прогресс, 1986. 432 с. http://yanko.lib.ru/books/betweenall/prigogine-stengers_ru.htm.
48. Рассел Б. История западной философии. М.: Основы, 1995. 760 с. <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>.
49. Рациональность как предмет философского исследования / ИФРАН. М., 1995. 225 с. <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000980/st000.shtml>.
50. Реале Дж, Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Санкт-Петербург, 1997. http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri4_tom-roman_now-2003-a.htm.
51. Риккерт Г. Философия жизни. К., 1998. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rikkert/Rikkert.html>.
52. Стёпин В. С. Теоретическое знание. М.: Прогресс, 2000. 744 с. <https://allendy.ru/Книги/Степин%20В.С.%20Теоретическое%20знание.pdf>.
53. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века. М., 2003. http://www.umk.virmk.ru/study/VMK/LITERA/Toffler_Metamorfozu_vlasti.pdf.
54. Фок В. А. Квантовая физика и философские проблемы / В. А. Фок // Физическая наука и философия : Под ред. М. Э. Омеляновского. М.: Наука, 1973. С. 55–77. <http://old.nsu.ru/kf/sls/2013/2.3-fok.doc>.
55. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе / П. С. Гуревич (ред.). М.: Прогресс, 1986. С. 93–119. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Hajdeger.html>.
56. Эко У. Как написать дипломную работу: Пер. с ит. М.: Кн. дом «Университет», 2003. 240 с. <http://yanko.lib.ru/books/cultur/eco-diplom.pdf>.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-10) усне опитування, завдання, ессе	30
ІНДЗ (теми 1-10)	20
Залік (теми 1-10) – тести	20